

Zevende toespraak tot mijn studenten, voorjaar 1976.

In de bundel essays "Two Cheers for Democracy" van de kunstminnende E.M. Forster komen twee essays voor, respectievelijk getiteld "Not listening to music" en "Not looking at pictures". Als hij tevens een wetenschapsman geweest was, zou hij wellicht er een derde essay aan hebben toegevoegd met de titel "Not reading scientific articles"; als hij het geschreven had, zou ik er dankbaar uit geciteerd hebben.

Ik realiseerde me nl. onlangs, dat U bij Uw kennismaking met de TH waarschijnlijk wel langs onze bibliotheken bent gevoerd, en dat U toen waarschijnlijk wel door een bibliotheekwezen zoals dat heet "wegwijs" bent gemaakt: met de catalogus als topologische kaart in de hand kunt U in het land der wetenschap niet meer verdwalen. Zo luidt ongeveer het Credo van bibliotheekwezens. Ik stel me voor, dat het beeld is opgebouwd van de student, die beter studeert, naarmate hij meer boeken en artikelen doorploegt. En toen bedacht ik, dat waarschijnlijk niemand U verteld heeft, waarom en hoe men artikelen moet overslaan. Deze toespraak poogt in deze vermoede lacune te voorzien.

Regel 1 --bekend als Naur's Advice-- is, dat men bij eerste lezing een artikel achterstevoren moet lezen. Dit is nl. de snelste manier om er achter te komen, dat de auteur geen significant resultaat heeft geboekt, een helaas zo frequent optredende situatie, dat het gerechtvaardigd is zijn strategie daarop af te stemmen.

Regel 2 is, dat men artikelen aan het eind waarvan de auteur in hoofdzaak naar zijn eigen werk verwijst, negeert. Een dergelijke lijst referenties is nl. een bewijs van geestelijke inteelt. Geen referenties is altijd nog beter.

Regel 3, die toegepast moet worden wanneer men zijn eerste weerzin heeft overwonnen en besloten heeft, er dan in godsnaam toch maar naar te kijken, leert, dat men zich niet moet laten imponeren. Men moet zich niet laten imponeren door indrukwekkende notaties, grote formules vol sterretjes, Griekse, of nog erger Gothische letters en dubbele pijltjes met punten erboven. Barokke symboliek is in elk geval een symptoom van slechte smaak, en meestal een rookgordijn, dat een betrekkelijke leegte moet verhullen. Laat U evenmin imponeren door een overmaat aan abstractheid: er is een gereede kans dat het onderwerp thuishoort in de bekende categorie "General Abstract Nonsense".

Regel 4 is dat men moet proberen om, bv. door een stap achteruit te doen en de probleemstelling iets te generaliseren, het recht te verwerven het artikel als irrelevant gepriegel terzijde te leggen. Ten eerste is dit een bijzonder goede intellectuele training, en wie deze techniek beheerst, spaart wederom een hoop tijd en een hoop ergernis.

Regel 5 luidt, dat U in geval van ernstige moeilijkheden zich niet een minderwaardigheidscomplex laat aanpraten, maar de schuld van de onbegrijpelijkheid op de auteur schuift.

U moet zich nl. realiseren, dat het merendeel van de gepubliceerde artikelen helemaal niet voor hun lezers geschreven zijn, maar voor de grotere glorie van de auteur of ten bate van de zakelijke belangen van de uitgever. Dat klinkt cru, en misschien zelfs onrechtvaardig. Toch moet ik U op het hart binden, met deze mogelijkheid ernstig rekening te houden: dat voorkomt teleurstellingen.

Overigens ben ik van mening, dat er op Hilversum 4 minder moet worden gezeverd.